

Snelle actie voorkomt gedragsproblemen

De openbare Sterrenschool Apeldoorn heeft een manier gevonden om te voorkomen dat jonge kinderen gedragsproblemen ontwikkelen. Dat lukt met een nieuwe functie vanuit de zorg, geïntegreerd in het team. Als het nodig is, krijgen peuters van 3 jaar al hulp, en dat gaat door in de kleuterklas. Het is een proef, die succesvol blijkt.

Sterrenschool Apeldoorn is een van de zeven proeftuinen van Pedagogisch PACT, een kwaliteitsproject dat onder meer de samenwerking tussen onderwijs, opvang en zorg voor het jonge kind wil versterken. De Sterrenschool heeft in dat kader een zogenoemde inclusiepedagoog aangesteld: een geheel nieuwe functie binnen het onderwijs. Deze professional is opgeleid als psycholoog of orthopedagoog, en heeft daarmee een andere opleiding en achtergrond dan het personeel in de school en de kinderopvang. De inclusiepedagoog richt zich op jonge kinderen van 3 tot 6 jaar en werkt in de groep. Doel is dat elk kind zich binnen een inclusieve groep optimaal kan ontwikkelen.

Directeur Hans van der Most van de Sterrenschool Apeldoorn ziet nu, na ruim een jaar, al dat het werkt. 'Dat komt doordat er nu snel, laagdrempelig en zonder indicatie meteen adequate actie mogelijk is', zegt hij. 'Corine van der Laan, onze inclusiepedagoog, is getraind om jonge risico-

Hans van der Most en Corine van der Laan: 'Zorgfunctie in schoolteam levert veel op'.

TEKST: LUCY BEKER
BEELD: ROB VOSS

kinderen te herkennen en beschikt over de tools om hun direct de juiste hulp te bieden. De zorgvraag hoeft op dat moment nog niet complex te zijn, maar ze voorkomt dat het probleem groter wordt. Het is uiteraard moeilijk aan te tonen, maar ik weet zeker dat we hiermee veel moeilijkheden en kosten in latere jaren uitsparen'.

Leed voorkomen

Sterrenschool Apeldoorn is een kindcentrum voor 0- tot 12-jarigen, waar onderwijs en opvang geïntegreerd worden aangeboden. Dankzij het landelijke experiment *Flexibele onderwijstijd* van OCW kan de Sterrenschool 50 weken per jaar open zijn, elke werkdag van 7 tot 19 uur. Binnen het kindcentrum werkten opvang en onderwijs

al langer samen en nu is de jeugdzorg daaraan toegevoegd. Deze opzet is ontwikkeld door het wetenschapsteam van Pedagogisch PACT, dat wordt gevormd door drie hoogleraren. Een van hen is prof. dr. Ruben Fukkink, hoogleraar kinderopvang aan de Universiteit van Amsterdam, die de pilot op Sterrenschool Apeldoorn dan ook op de voet volgt.

‘De inzet van een inclusiepedagoog kan veel leed voorkomen’, zegt hij. ‘Natuurlijk hebben lang niet alle kinderen jeugdzorg nodig, maar deskundigen kunnen al in een peutergroep zien welke kinderen probleemgedrag kunnen ontwikkelen. Als er in dat vroege stadium al hulp geboden wordt, en het kind bovendien in het vizier blijft als het naar de kleuterklas gaat, dan is het mogelijk gedragsproblemen voor te blijven. Doordat de zorgfunctie in het team is opgenomen, kunnen de teamleden makkelijk contact met elkaar leggen, daar zijn geen vergaderingen en protocollen meer voor nodig. Er gaat geen tijd verloren. Dit is echt een enorme vooruitgang.’

‘Je spaart later veel kosten en ellende uit’

De inclusiepedagoog is 6 uur per week in dienst van het kindcentrum. Zij draait structureel mee in het team en in de groepen. Zij herkent risicokinderen aan bepaalde signalen: het zijn bijvoorbeeld peuters die moeite blijven houden met samen spelen en samen delen. Corine gaat met hen sociale vaardigheden oefenen, en – heel belangrijk – ze betreft daar in dit vroege stadium ook al de ouders bij. Zo wordt al bijgestuurd voordat het gedrag onbeheersbaar is.

Antwoord op versnippering

Professor Fukkink is buitengewoon positief over deze aanpak. ‘Dit is een goed antwoord op de uitdagingen van passend onderwijs en de versnippering van de zorg. De pioniers in Apeldoorn zijn nuchter en bescheiden, maar ze doen daar echt iets bijzonders. Dit is een belangrijke ontwikkeling, omdat kinderen hierdoor ook op termijn niet uit de boot vallen.’

Fukkink weet dat overal in Europa wordt gewerkt aan zogenoemde ‘social inclusion’ van kinderen met verschillende achtergronden in kinderopvang en onderwijs. Hij spreekt erover met experts in Berlijn, Gent, Kopenhagen en Ljubljana. ‘Wij leggen onze recepten naast elkaar en onderzoeken wat er werkt’, zegt hij. ‘Sterrenschool Apeldoorn laat zien dat deze aanpak uitvoerbaar is en vruchten afwerpt.’

‘De pioniers in Apeldoorn zijn bescheiden, maar ze doen echt iets bijzonders’

Ook Hans van der Most ziet het effect. ‘Niet alleen het kind is erbij gebaat, maar ook de groep en de leerkrachten. Want het passend onderwijs is mooi bedacht, maar leerkrachten zijn niet voldoende opgeleid voor het omgaan met kinderen met problematisch gedrag. Daarnaast zijn de huidige basisgroepen veel te groot om deze groeiende groep kinderen goed te begeleiden. Door te voorkomen dat gedrag problematisch wordt, helpen we de leerkrachten en besparen we bovendien veel kosten, omdat deze kinderen later niet meer naar het speciaal onderwijs hoeven.’

Doorstromen

Omdat het personeel van opvang, onderwijs en zorg nu in één team samenwerkt, krijgen alle teamleden meer handvatten in het omgaan met probleemgedrag. Bij de overgang van peutergroep naar kleuterklas blijft de inclusiepedagoog het kind begeleiden. ‘Bij ons is er eigenlijk geen overgang meer, de kinderen stromen gewoon door’, zegt Van der Most. ‘De peuterspeelzaal en het kinderdagverblijf zitten in hetzelfde gebouw als de kleuterklas. Peuters en kleuters spelen al vaak samen, peuters komen al wel eens in de kleuterklas, en een kleuter mag soms nog even terug naar zijn peuterjuffie als hij dat nodig heeft. Er is dus al heel veel samenwerking. Nu ook de zorg integreert, zien we nog meer resultaat. Eigenlijk zouden alle scholen dit moeten doen, dit is pas echt passend onderwijs. De kosten? Die gaan voor de baten uit. Want het kost in eerste instantie geld, maar je spaart later veel kosten en ellende uit.’ ◀

De proeftuinen van PACT

Pedagogisch PACT is een project waarbinnen wetenschap en praktijk samen optrekken om de kwaliteit van pedagogische kindvoorzieningen te versterken. Doel is een inclusieve speel-leromgeving, waarin elk kind mee kan doen en zich optimaal kan ontwikkelen. Om dat te bereiken wordt ingezet op samenwerking tussen opvang, onderwijs en zorg. PACT investeert in de ontwikkeling van de professionals in de kinderopvang en versterkt de samenwerking tussen opvang, onderwijs en zorg. Een aantal basisscholen fungeert momenteel als proeftuin, waar wordt onderzocht welke aanpakken het beste werken. Sterrenschool Apeldoorn is een van die proeftuinen. Kijk voor meer informatie en een overzicht van alle PACT-proeftuinen op www.pedagogischpact.nl.